

Skrót regulaminu

Każdy może nadsyłać rozwiązania zadań z numeru n w terminie do końca miesiąca $n + 2$. Szkice rozwiązań zamieszczamy w numerze $n + 4$. Można nadsyłać rozwiązania czterech, trzech, dwóch lub jednego zadania (każde na oddzielnej kartce), można to robić co miesiąc lub z dowolnymi przerwami. Rozwiązania zadań z matematyki i z fizyki należy przysyłać w oddzielnych kopertach, umieszczając na kopercie dopisek: **Klub 44 M** lub **Klub 44 F**. Oceniamy zadania w skali od 0 do 1 z dokładnością do 0,1. Ocenę mnożymy przez współczynnik trudności danego zadania: $WT = 4 - 3S/N$, gdzie S oznacza sumę ocen za rozwiązania tego zadania, a N – liczbę osób, które nadesłały rozwiązanie choćby jednego zadania z danego numeru w danej konkurencji (**M** lub **F**) – i tyle punktów otrzymuje nadsyłający. Po zgromadzeniu **44** punktów, w dowolnym czasie i w którejkolwiek z dwóch konkurencji (**M** lub **F**), zostaje on członkiem **Klubu 44**, a nadwyżka punktów jest zaliczana do ponownego udziału. Trzykrotne członkostwo – to tytuł **Weterana**. Szczegółowy regulamin został wydrukowany w numerze 2/2002 oraz znajduje się na stronie deltami.edu.pl

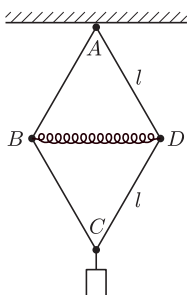
Rozwiązania zadań z numeru 4/2012

Redaguje Ewa CZUCHRY

Przypominamy treść zadań:

536. Na pionowej, obracającej się ze stałą prędkością ω osi zamocowany jest poziomo sztywny, nieważki pręt. Wzdłuż niego mogą poruszać się bez tarcia dwie kuleczki, każda o masie m , połączone sprężyną o stałej sprężystości k – obie leżą po tej samej stronie osi obrotu. Taka sama sprężyna łączy kulkę bliższą osi z punktem zamocowania osi i pręta. Nierozciągnięte sprężyny mają długość l_0 każda. Znaleźć długości obu sprężyn podczas ruchu. Dla jakich parametrów uzyskane rozwiązanie ma sens fizyczny?

537. Cztery nieważkie pręty o długości l , połączone przegubami w romb, zostały za przegub A podwieszony na suficie (rys. 1). Przeciwległy przegub C obciążono ciężarkiem N , a pozostałe przeguby B i D rozparto sprężyną o długości $\frac{3}{2}l$ i stałej sprężystości k . W położeniu równowagi okazało się, że pręty są nachylone do pionu pod kątem $\alpha = 30^\circ$. Znaleźć okres małych drgań ciężarka.

536. Oznaczmy przez l_1 i l_2 szukane długości sprężyn. Dla kulek poruszających się ruchem harmonicznym o częstotliwości ω spełnione są równania:

$$m\omega^2 l_1 = k(l_1 - l_0) - k(l_2 - l_0), \quad m\omega^2(l_1 + l_2) = k(l_2 - l_0).$$

Stąd wyznaczamy:

$$l_1 = \frac{l_0}{1 - 3\beta + \beta^2}, \quad l_2 = l_1(1 - \beta),$$

gdzie $\beta = \frac{m\omega^2}{k} > 0$. Rozwiązanie to ma sens fizyczny, gdy obliczone wartości l_1 i l_2 są dodatnie, czyli

$$1 - 3\beta + \beta^2 > 0, \quad 1 - \beta \geq 0.$$

Z drugiego warunku wynika $\beta \leq 1$, a z drugiego $\beta > \frac{1}{2}(3 + \sqrt{5}) \approx 2,6$ lub $\beta < \frac{1}{2}(3 - \sqrt{5})$. Ostatecznie otrzymujemy $0 < \beta < \frac{1}{2}(3 - \sqrt{5})$, czyli

$$\omega < \sqrt{\frac{3 - \sqrt{5}}{2} \cdot \frac{k}{m}}.$$

537. Dla dowolnego odchylenia prętów od pionu o kąt $\tilde{\alpha}$ pręty działają na ciężarek siłą $F_1 = 2N \cos \tilde{\alpha}$, a na sprężynę siłą $F_2 = 2N \sin \tilde{\alpha}$. Z prawa Hooke'a mamy $F_2 = (\frac{3}{2}l - 2l \sin \tilde{\alpha})k$, gdzie k jest stałą sprężyny. Zatem $F_1 = \frac{3}{2}kl / \operatorname{tg} \tilde{\alpha} - 2kl \cos \tilde{\alpha}$. Przy małej zmianie wysokości Δh ciężarka wokół położenia równowagi $h_0 = 2l \cos \alpha$, siła nań działająca zmienia się o

$$\Delta F = \frac{3}{2}kl \Delta(1 / \operatorname{tg} \tilde{\alpha}) - 2kl \Delta(\cos \tilde{\alpha})|_{\tilde{\alpha}=\alpha},$$

gdzie $\Delta(1 / \operatorname{tg} \tilde{\alpha})|_{\tilde{\alpha}=\alpha} = \frac{d(1 / \operatorname{tg} \tilde{\alpha})}{d\tilde{\alpha}}|_{\tilde{\alpha}=\alpha} \Delta\alpha = -\Delta\alpha / \sin^2 \alpha$ oraz $\Delta(\cos \tilde{\alpha})|_{\tilde{\alpha}=\alpha} = -\sin \alpha \Delta\alpha$. Z drugiej strony $\Delta h = -2l \sin \alpha \Delta\alpha$, zatem

$$\Delta F = -5kl \Delta\alpha = -5k \Delta h,$$

przy czym uwzględniliśmy to, że $\alpha = 30^\circ$. Zatem okres małych drgań wynosi $T = 2\pi \sqrt{m/5k}$. Masę m znajdujemy z warunku równowagi:

$$\frac{3}{2} \frac{kl}{\operatorname{tg} \alpha} - 2kl \cos \alpha = mg.$$

Stąd $m = \frac{\sqrt{3}}{2} \frac{kl}{g}$. Ostatecznie, szukany okres drgań ciężarka wynosi:

$$T = 2\pi \sqrt{\frac{\sqrt{3}l}{10g}}.$$

Czołówka ligi zadaniowej **Klub 44 F** po uwzględnieniu ocen rozwiązań zadań 532 ($WT = 3,55$) i 533 ($WT = 2,50$) z numeru 2/2012

Jacek Piotrowski	Rzeszów	44,06
Michał Koźlik	Gliwice	42,72
Marian Łupieżowicz	Gliwice	41,85
Andrzej Nowogrodzki	Chocianów	36,71
Krzysztof Magiera	Łosiów	22,60

Pan Piotrowski zdobył 44 punkty po raz drugi.